

Västerbergslagens utbildningscentrum

info@vbu.ludvika.se

Rektorn vid Smedenskolan

mats.berglund@vbu.ludvika.se

Beslut för gymnasieskola

efter tillsyn i Smedenskolan
Västerbergslagens utbildningscentrum

Tillsyn i Smedenskolan

Skolinspektionen genomför tillsyn i Västerbergslagens utbildningscentrum under hösten 2013. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Smedenskolan besöktes av Skolinspektionen den 23 och 24 oktober 2013.

Fakta om skolan

Smedenskolan är en kommunal gymnasieskola som erbjuder utbildning för elever på två yrkesprogram, restaurang- och livsmedelsprogrammet samt vård- och omsorgsprogrammet. Skolan har även elever som går på det individuella programmet programinriktat individuellt val. Västerbergslagens utbildningscentrum (VBU) är huvudman för utbildningen. VBU är ett kommunalförbund mellan Ludvika och Smedjebackens kommuner och bedriver bland annat gymnasieutbildning och vuxenutbildning.

Smedenskolan ligger i tätorten Smedjebacken. Skolan har vid tiden för tillsynsbesöket totalt 88 elever, varav 48 elever går på restaurang- och livsmedelsprogrammet, 37 på vård- och omsorgsprogrammet och tre elever går på programinriktat individuellt val.

Smedenskolan leds av en rektor som även har ansvar för gymnasieskolan Malmensskolan inom VBU. Malmensskolan ligger i Grängesberg och bedriver utbildning på två yrkesprogram, bygg- och anläggningsprogrammet samt fordons- och transportprogrammet. Rektorerna har även ansvar för gymnasial vuxenutbildning när det gäller kurser knutna till tre program, vård- och omsorgsprogrammet, restaurang- och livsmedelsprogrammet samt bygg- och anläggningsprogrammet.

Verksamheten i Smedenskolan är organiserad i två arbetslag, ett för vård- och omsorgsprogrammet och ett för restaurang- och livsmedelsprogrammet. Lärare i programgemensamma ämnen och gymnasiegemensamma ämnen ingår i respektive arbetslag. I arbetslagen ingår dessutom lärare som undervisar i vuxenutbildningens kurser i de två yrkesprogrammen. Arbetslaget för restaurang- och livsmedelsprogrammet leds av en arbetslagsledare. För vård- och omsorgsprogrammet finns ingen arbetslagsledare, utan rektorn leder detta arbetslag.

Kunskapsresultat

Skolverkets nationella statistik för Smedenskolan visar att den genomsnittliga betygspoängen för skolan som helhet är 12,2 poäng för de avgångselever som fick slutbetyg läsåret 2011/12, vilket är lägre än motsvarande värde för riket

(14,0). Resultatet har sjunkit något jämfört med läsåret innan. Av statistiken för läsåret 2011/12 framgår vidare att 88 procent av eleverna når grundläggande behörighet till universitets- och högskolestudier. Det är ett högre resultat jämfört med motsvarande värde för riket (87). Enligt statistiken är det 49 procent av eleverna som fullföljer utbildningen inom fyra år. Motsvarande värde för riket är 77 procent.

Den nationella statistiken för 2013 är vid tiden för föreliggande beslut inte publicerad. Rektorn har dock inkommit med uppgifter för läsåret 2012/13. Av Smedenskolas egen statistik för detta läsår framgår att den genomsnittliga betygspoängen för hotell- och restaurangprogrammet är 10,6 poäng och 11,7 poäng för omvårdnadsprogrammet. Det tyder således på en försämring i jämförelse med föregående år. Skolans statistik visar vidare att 68 procent av eleverna inom hotell- och restaurangprogrammet når grundläggande behörighet till universitets- och högskolestudier. Motsvarande resultat för omvårdnadsprogrammet är 60 procent. Vidare framgår av skolans statistik att 64 procent av eleverna på hotell- och restaurangprogrammet fullföljer utbildningen inom fyra år. Motsvarande resultat för omvårdnadsprogrammet är 47 procent.

Skolans betygsstatistik för enskilda ämnen läsåret 2012/13 visar att alla elever inte når lägst godkänt betyg i vare sig alla kärnämnen eller i karaktärsämnena. Som exempel når 58 procent av eleverna lägst godkänt betyg i Idrott och hälsa A och 79 procent av eleverna når lägst godkänt betyg i kursen Social omsorg. I Projektarbete är det 81 procent av eleverna som når lägst godkänt betyg.

Helhetsbedömning

Alla elever vid Smedenskolan når inte lägst godkänt betyg i samtliga kurser som ingår i utbildningen och den genomsnittliga betygspoängen är lägre än motsvarande värde för riket. Dessutom visar Skolverkets nationella statistik och skolans egen statistik att en stor andel elever inte fullföljer utbildningen inom fyra år. Inom omvårdnadsprogrammet är det, enligt skolans statistik, knappt hälften av eleverna som fullföljer utbildningen inom fyra år. Skolan ger således inte alla elever möjligheter att nå målen för utbildningen och att utvecklas så långt som möjligt. Smedenskolan behöver därför vidta åtgärder inom en rad områden som har betydelse för elevernas kunskapsresultat.

Centralt är att rektorn, i sin funktion som pedagogisk ledare, tar ökat ansvar och ett mer samlat och tydligt helhetsgrepp över skolans kontinuerliga kvalitetsarbete. I detta arbete är det viktigt att rektorn i högre utsträckning involverar all personal för att åstadkomma en helhetssyn kring elevernas utbildning. Kvalitetsarbetet behöver ta sin utgångspunkt i sambandet mellan skolans resultat och kvaliteten i undervisningen. Rektorn behöver se till att lärarna ges möjlighet att självkritiskt reflektera över innehåll och arbetssätt i undervisningen

kopplat till resultaten, för att därigenom utveckla, pröva och utvärdera olika undervisningsmetoder. Detta är angeläget för att åstadkomma en undervisning som är anpassad till alla elevers förutsättningar och behov, inte minst de elever som har ett annat modersmål än svenska.

Mot bakgrund av skolans förhållandevis låga resultat är det även angeläget att skolans arbete med särskilt stöd förbättras. Arbetet med att skapa tydliga och väl förankrade strukturer för processen kring särskilt stöd behöver utvecklas, så att åtgärdsprogrammen blir reella redskap för planering, genomförande, uppföljning och utveckling av den pedagogiska verksamheten runt elever i behov av särskilt stöd. Rektorn måste dessutom säkerställa att särskilt stöd ges i den omfattning och på det sätt eleverna har rätt till.

De elever som Skolinspektionen har mött saknar kunskap om de examensmål som finns för varje program. Tillsynen visar också att dessa mål inte heller är en självklar utgångspunkt vid lärarnas planering och genomförande av undervisningen. Rektorn måste därför se till att lärarna samverkar för att utbildningens olika delar ska hänga samman och bilda en helhet. Vidare måste rektorn se till att eleverna har inflytande över utbildningens utformning oberoende av lärare och ämne.

Avslutningsvis uppger elever och lärare som Skolinspektionen intervjuat och samtalat med att de upplever skolan som trygg och att många elever trivs i sin skola. I samtliga intervjuer framkommer också att skolan bedriver ett aktivt arbete för att motverka och förhindra kränkande behandling.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Västerbergslagens utbildningscentrum att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 18 februari 2014 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Västerbergslagens utbildningscentrum måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Se till att rektorn och lärarna klargör för eleverna vilka mål utbildningen har.
- Se till att undervisningen utgår från och omfattar examensmålen för respektive nationellt program.
- Se till att lärarna samverkar med varandra i arbetet med att nå utbildningens mål.
- Anpassa undervisningen efter elevernas behov, förutsättningar och tänkande.
- Ge elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Motivering

Utbildningens mål samt lärares samverkan för att nå utbildningens mål

Enligt skollagen ska rektorn och lärarna klargöra för eleverna vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever har. Att eleverna får sådan information är en förutsättning för att eleverna ska kunna ta ansvar för sina studieresultat och utöva inflytande över utbildningen.

Undervisningen för elever i gymnasieskolan ska utgå från de examensmål som finns för varje nationellt program. Enligt läroplanen ska lärarna samverka med varandra i arbetet med att nå utbildningens mål. Undervisningen ska även utgå från ämnesplanerna. De anger målen och det centrala innehållet för undervisningen i varje enskilt ämne och kurs.

Av intervjuer med såväl rektorn som lärare och elever framgår att det finns en skillnad mellan olika lärare och olika ämnen i hur lärarna arbetar för att eleverna ska få kunskaper om ämnesplanernas mål och kunskapskrav. Rektorn beskriver i den verksamhetsredogörelse som gjorts i samband med tillsynen, att

kursmål och kunskapskrav läggs ut på huvudmannens gemensamma digitala lärplattform samt redovisas i en gemensam informationsskrift som delas ut till samtliga elever. Vidare uppger rektorn i intervjun att lärarna går igenom kursmålen tillsammans med eleverna, främst vid kursstart. Han menar dock att kursmålen behöver bli "mer levande" i undervisningen samt att examensmålen behöver bli tydligare i utbildningen. Elever uttrycker att flera lärare går igenom kursplanerna och kunskapskraven i början av en kurs men att det inte är lika vanligt att de återkommer till detta under pågående kurser, även om de också ger exempel på att detta sker. Enligt eleverna finns det lärare som inte är så tydliga i att gå igenom kursernas innehåll, vad man ska kunna och hur de olika arbetsuppgifterna hänger samman med kursplanerna. Lärare ger på motsvarande sätt en varierad bild av i vilken utsträckning de klargör ämnesplaner och kunskapskrav för eleverna och anknyter till dem under pågående kurser.

I intervjuer med lärare framträder en splittrad bild av vilken funktion examensmålen egentligen har i elevernas utbildning. Det finns exempelvis lärare som menar att examensmålen handlar om att eleverna ska nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling medan andra lärare uttrycker att examensmålen finns med i det dagliga arbetet "som en ande" i verksamheten. Flera lärare beskriver att de inte tar upp examensmålen med eleverna utan att det snarare handlar om kursmålen. Eleverna kan inte i intervjuer erinra sig att de hört talas om examensmålen. Enligt eleverna präglas inte heller undervisningen i alla ämnen av det program de går. Eleverna kan dock ge enstaka exempel på att undervisningen i svenska och engelska ibland har anknytning till programmet. Av intervjuer med rektorn och lärare framgår att personalen på skolan inte gemensamt har kommit fram till hur arbetet med att förverkliga examensmålen ska bedrivas. I intervjuerna framkommer snarare sporadiska exempel på hur lärare samverkat i syfte att eleverna ska få en helhet i sin utbildning. Det gäller tillfällen då några lärare samverkat kring så kallad infärgning. Exempelvis har yrkeslärare på restaurang- och livsmedelsprogrammet och lärare i matematik samarbetat för att eleverna ska få en ökad förståelse för matematiska begrepp genom det praktiska arbetet i köket. Andra exempel är rollspel på engelska med anknytning till yrkeskurser i servering. Även skolans verksamhetsplan för 2012/2013 indikerar att lärares samverkan för att nå utbildningens mål behöver utvecklas. Där står som exempel att skolan ska "jobba med en ökad ämnesintegration och en tydligare koppling till praktik och yrkesliv".

Anpassning och stimulans i undervisningen

Skollagen betonar att hänsyn ska tas till elevers olika behov. En strävan ska vara att uppväga skillnader i elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Vidare framgår av skollagen att elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin utveckling.

I läroplanen anges att lärarna ska utgå från den enskilde elevens behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Rektorn och lärare beskriver i intervjuer hur undervisningen anpassas till elevernas olika behov och förutsättningar. Exempel på detta är olika läroböcker, muntliga uppgifter istället för skriftliga samt användning av datorn som arbetsredskap. Lärare lyfter även fram vikten av att eleverna får arbeta praktiskt så att "de förstår lättare". Även representanter för elevhälsan ger beskrivningar av undervisning anpassad till olika elever, i exempelvis matematik. Samtidigt beskriver lärare svårigheter i att anpassa undervisningen till alla elever. De ger som exempel elever som har "låga kunskaper" när de börjar gymnasiet och elever som har bristande motivation. Trots detta ger lärarna få exempel på vilka åtgärder som satts in för att överbrygga kunskapsluckor eller för att öka elevernas motivation. Inte heller rektorn kan ge exempel på ett medvetet arbete för att vända elevers brist på motivation. Lärare, rektorn och representanter för elevhälsan beskriver även svårigheter i att lyckas med att anpassa undervisningen för elever som har ett annat modersmål än svenska, exempelvis i yrkeskurser inom vård- och omsorgsprogrammet. Det framkommer även i intervjuer med elever att det ibland kan vara svårt att förstå undervisningen på lektionerna och att de önskar att de kan få mer hjälp av lärarna. Även här framkommer få exempel i lärar- och rektorsintervjun på medvetna insatser för att åstadkomma en språkutvecklande undervisning anpassad till elever med ett annat modersmål än svenska.

Trots exempel på undervisning som utmanar elever att komma längre i sin kunskapsutveckling så är Skolinspektionens sammanfattande bild att Smedenskolan behöver utveckla arbetet ytterligare i dessa avseenden. Rektorn beskriver i den verksamhetsredogörelse som gjorts i samband med tillsynen att skolan "måste bryta trenden på båda programmen att eleverna är nöjda med det lägsta godkända betyget". Denna ambition märks också i intervjun med rektorn där det framgår att han exempelvis tar upp frågan på arbetsplatsträffar med lärarna. Även i skolans verksamhetsplan för 2012/2013 framgår att alla lärare "ska inspirera eleverna att göra sitt bästa i syfte att få dem att prestera bättre". Det är dock inte konkretiserat hur detta ska gå till. Lärare lyfter i intervjun främst fram hur de försöker variera och anpassa undervisningen "för att få med de svagare eleverna". De ger få exempel på hur de på ett medvetet vis utmanar elever att komma så långt som möjligt i sitt lärande. Elever beskriver i intervjun att det varierar mellan lärare och ämnen om undervisningen är stimulerande och intressant, i såväl gymnasiegemensamma som programgemensamma ämnen. De ger exempel på "jätteintressant" och stimulerande undervisning i några yrkeskurser som inspirerar dem att vilja lära mer. Samtidigt uttrycker elever att det ibland kan vara "svårt att satsa lite extra" eftersom undervisningen ibland kan vara rörig och skolkamrater uppfattas som oenga-

gerade. I elevintervjun framkommer även uppfattningar som att "många satsar på E och är nöjda med det. Det blir jobbigt i längden".

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i skolans arbete med undervisning och lärande. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Västerbergslagens utbildningscentrum föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

3 kap. 3 §, 4 kap. 14 § skollagen, 4 kap. 1 § gymnasieförordningen, Lgy 11 1 Skolans värdegrund och uppgifter, Rättigheter och skyldigheter, 2.1 Kunskaper

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Västerbergslagens utbildningscentrum måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Ge eleverna ett reellt inflytande över arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

Motivering

Elevers reella inflytande över utbildningen

Enligt skollagen ska eleverna ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. I förarbetena till skollagen (prop.2009/10:165 s 674) anges att det inte är tillräckligt att eleverna ges möjlighet att ta del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen utan att det krävs ett mer aktivt arbete från skolans sida. I läroplanen tydliggörs lärarnas ansvar för inflytandet genom att de svarar för att eleverna får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen.

Skolinspektionens sammanfattande bild är att det inte finns någon genomtänkt linje i hur eleverna ska ges ett reellt inflytande över utbildningen och sitt eget lärande. Elever uppger i intervjuer att deras inflytande över undervisningen varierar mellan lärare och ämnen. De exempel på inflytande som elever nämner handlar om att de kan välja mellan olika former av examinationsformer såsom muntligt eller skriftligt. De beskriver också att det finns lärare som frågar hur "de vill lägga upp kursen" men det gäller inte alla kurser och lärare. Lärare uttrycker att de i början av en kurs kan fråga elever hur de ska arbeta för att nå målen. Exempel som då nämns kan vara att titta på film, spela dataspel och läsa böcker. De uttrycker också att tydlig återkoppling till eleverna under pågående kurser är viktigt för att göra eleverna delaktiga i sitt lärande. Det finns även lärare som menar att det är svårt att ge eleverna inflytande över utbildningen i

de fall elever inte "tycker om" ett ämne. Rektorn uppger att eleverna på olika sätt har inflytande över sin utbildning samt att inflytandet varierar mellan lärare. Han visar att variationen även framgår av elevernas kursutvärderingar. Skolinspektionen tar vid tillsynen del av enstaka kursutvärderingar där en stor andel elever uppger att de inte har "deltagit i planeringen av kursen". Rektorn menar vidare att detta är ett område som behöver utvecklas och att det inte finns någon tydlig strategi för skolans arbete när det gäller elevinflytandet. Även resultatet i Skolinspektionens enkät till elever i årskurs 2, läsåret 2013, indikerar att skolan behöver förbättra arbetet med elevernas inflytande över det egna lärandet. Exempelvis svarar endast 58 procent av eleverna att påståendet "vi har inflytande över undervisningens innehåll" stämmer ganska bra.

Utredningen visar sammanfattningsvis att det finns brister i elevernas inflytande över utbildningen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Västerbergslagens utbildningscentrum föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

4 kap. 9 § skollagen, Lgy 11 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

Trygghet och studiero

Bedömning

Västerbergslagens utbildningscentrum måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Se till att ordningsreglerna på skolan utarbetas under medverkan av eleverna.
- Se till att skolans plan mot kränkande behandling anger vilka åtgärder som ska vidtas för att förebygga och förhindra kränkande behandling samt en redogörelse av hur föregående års planerade åtgärder har genomförts.

Motivering

Ordningsregler

Enligt skollagen ska ordningsregler finnas för varje skolenhet. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet. Det är rektorn som ska besluta om ordningsregler.

Skolinspektionen har tagit del av ordningsregler som är gemensamma för hela VBU. Enligt rektorn har dessa tagits fram av skolledningarna för VBU:s olika skolor i samråd med lärare. Vidare uppger rektorn att reglerna har stämts av i skolornas elevråd. Utöver dessa regler finns även Smedenskolans ordningsregler som är dokumenterade i skolans likabehandlingsplan. Rektorn uppger att det är dessa regler som är skolans gällande ordningsregler. Han uttrycker att

eleverna dock inte har varit involverade i framtagandet av dessa regler under innevarande läsår och att reglerna inte heller följs upp årligen i samråd med elever. I intervjun med elever framkommer att det är oklart för många elever vilka regler som egentligen är skolans ordningsregler. De vet inte heller vem som har bestämt ordningsreglerna eller om elever har varit delaktiga i framtagandet av dem.

Plan mot kränkande behandling

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det varje år upprättas en plan med en översikt av de åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan. I Skolverkets allmänna råd för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling (SKOLFS 2012:10) anges att arbetet med planen mot kränkande behandling bör bedrivas så att planen återspeglar förhållande i varje enskild verksamhet.

Enligt Skolinspektionens praxis innebär "en översikt över de åtgärder som behövs" krav på att vissa rutiner ska finna i planen; rutiner för akuta åtgärder vid situationer av kränkande behandling, rutiner för uppföljande insatser samt rutiner för hur händelser och åtgärder ska dokumenteras. Dessutom ska rutinerna enligt praxis ha såväl ett elev-elev-perspektiv och ett vuxen-elev perspektiv.

Skolinspektionen har tagit del av Smedenskolans plan mot kränkande behandling tillika likabehandlingsplan. Planen är upprättad för läsåret 2012/13. Enligt rektorn är skolan vid tiden för tillsynsbesöket i färd med att upprätta en ny plan för innevarande läsår. Planen uppfyller i flera delar de krav som ställs på en plan mot kränkande behandling. Den saknar dock en redovisning av vilka konkreta insatser som skolan, utifrån en aktuell kartläggning, planerar att vidta under det kommande året för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Planen saknar också en redovisning av hur de under föregående år planerade åtgärderna har genomförts.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister gällande skolans ordningsregler samt planen mot kränkande behandling. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Västerbergslagens utbildningscentrum föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

5 kap. 5 §, 6 kap. 8 § skollagen

Särskilt stöd**Bedömning**

Västerbergslagens utbildningscentrum måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Se till att den som uppmärksammar att en elev inte kommer att uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller har andra svårigheter i skolsituationen anmäler detta till rektorn.
- Se till att behovet av särskilt stöd skyndsamt utreds.
- Se till att utredning av särskilt stöd sker i samråd med elevhälsan.
- Ge studiehandledning på modersmålet till elever som har behov av det.

Motivering

Rutiner i samband med utredning av elevers eventuella behov av särskilt stöd

I skollagen anges att om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås ska detta anmälas till rektorn.

Rektorn ska se till att elevens behov skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd ska han eller hon ges sådant stöd. Vidare ska enligt skollagen ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd.

Skolinspektionens sammanfattande bild är att Smedenskolan saknar tydliga och väl förankrade rutiner för att utreda elevers eventuella behov av särskilt stöd och att det därmed även är oklart om och när åtgärdsprogram ska utarbetas. Rektorn uppger att skolan nyligen har påbörjat en process för att åstadkomma en systematik i arbetet kring elever i behov av särskilt stöd. Som stöd i detta arbete har rektorn under innevarande termin initierat regelbundna möten i elevhälsoteamet. Enligt rektorn är detta inte tillräckligt, utan arbetet behöver utvecklas för att exempelvis säkerställa att åtgärdsprogram verkligen utarbetas för elever som behöver det. Representanter för elevhälsan uttrycker att de ser den nya mötesrutinen som något positivt. De menar dock att det ändå finns brister i skolans arbete med att utreda elevers behov av särskilt stöd, det finns "inga tydliga steg" och lärarna "kan inte veta att de ska upprätta åtgärdsprogram om de inte får information om det". Enligt representanter för elevhälsan har specialläraren ansvar för att göra pedagogiska basutredningar, i övrigt är elevhälsan inte involverad i arbetet för att utreda elevers eventuella behov av särskilt stöd. Lärare beskriver i intervjun att de arbetar med en modell för att

utreda olika former av anpassningar i undervisningen utifrån elevers olika behov. Enligt lärarna "syftar utredningarna inte till särskilt stöd". Lärarna är således inte involverade i arbetet med att utreda elevers eventuella behov av särskilt stöd. I lärarintervjun framkommer även uppfattningar som att "man tar det inte till nästa steg" när de beskriver brister i processen kring det särskilda stödet genom att exempelvis utarbeta åtgärdsprogram.

Rektorn och representanter för elevhälsoteamet uppger att det vid tiden för tillsynsbesöket inte finns några elever som har åtgärdsprogram. Lärare bekräftar i intervjun att det inte finns några åtgärdsprogram, förutom något enstaka som upprättats av enskild lärare utan att rektorn varit involverad i beslut om detta. Enligt rektorn har inte heller åtgärdsprogram utarbetats under föregående läsår, vilket är förklaringen till att Skolinspektionen inte fått ta del av exempel på åtgärdsprogram. Trots bristen på åtgärdsprogram framkommer i intervjuer med rektorn, lärare och elevhälsoteamet att det finns elever i behov av särskilt stöd. De menar att särskilt stöd många gånger ges utan att det dokumenteras. Samtidigt framkommer i intervjun med elevhälsan en oro för att det finns elever som inte får det särskilda stöd de behöver. De uttrycker som exempel en stor farhåga för att elever med annat modersmål än svenska inte får det särskilda stöd de behöver för att lyckas i sin utbildning. Även rektorn befarar att det finns elever som behöver mer särskilt stöd än vad som ges. Det föreligger således oklarheter kring rutiner och ansvarsfördelning avseende utredning av elevers eventuella behov av särskilt stöd. Enligt Skolinspektionen finns det därför en uppenbar risk för att det finns elever som inte ges det särskilda stöd de behöver och har rätt till.

Studiehandledning på modersmålet

Enligt gymnasieförordningen ska en elev få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det.

Rektorn uppger i intervjun att det finns flera elever som behöver studiehandledning på sina modersmål. Han menar att eleverna behöver det för att "klara sig genom programmet". Trots detta ges inte studiehandledning på modersmålet och rektorn förklarar det bland annat med svårigheter att rekrytera modersmålslärare. Även i elevintervjun bekräftas att det finns elever som tycker att de skulle vara lättare att tillgodogöra sig utbildningen om de skulle få hjälp på sitt eget modersmål.

Sammanfattningsvis visar utredningen att skolans arbete med särskilt stöd brister. Skolans verksamhet uppfyller därmed inte författningarnas krav och Västerbergslagens utbildningscentrum föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

3 kap. 8–9 §§ skollagen, 9 kap 9 § gymnasieförordningen

Bedömning och betygssättning

Bedömning

Västerbergslagens utbildningscentrum måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Bedömning och betygssättning.

- Se till att betyg utfärdas enligt författningarnas krav.

Motivering

Betygskatalog

Av skollagen framgår att det är rektorns ansvar att se till att betyg sätts i enlighet med tillämpliga författningar. Enligt Skolverkets föreskrifter för betygskatalog ska rättelser och ändringar av betyg anges i betygskatalogen. Om ett betyg rättas eller ändras ska såväl det gamla som det nya betyget framgå. Rättelser och ändringar ska dateras och signeras av den som beslutar om betyget. Vidare anges att betygskatalogen ska innehålla uppgift om bland annat skolkod, skolenhetens namn samt datering av uppgiften om betyg.

Skolinspektionen konstaterar att det finns flera brister och oklarheter i skolans betygskatalog. Rektorn uppger att det är en gemensam katalog för Smedenskolan och Stegelbackens skola. Av katalogen framgår att det finns betyg som gäller elever på båda skolorna. Det står dock Smedenskolan på flertalet betygsdokument i katalogen, trots att många elever går på Stegelbackens skola. Vid en närmare analys är det skolornas olika skolkoder som visar vilken skola som egentligen avses i de olika betygsdokumenten. Vidare finns flera exempel på att satta betyg har ändrats efter flera månader genom att det gamla betyget har strukits över och ett nytt betyg har skrivits in för hand med lärares signatur bredvid. Betyg som satts i december 2012 har exempelvis ändrats i maj 2013 genom handskrivna ändringar. Det finns även dokument med överkryssade betyg där ett nytt betyg angivits bredvid och lärares signatur saknas. Rektorn bekräftar att det finns brister och oklarheter i betygskatalogen.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns stora brister i skolans betygskatalog. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Västerbergslagens utbildningscentrum föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

3 kap. 14 § skollagen, 8, 15 §§ Skolverkets föreskrifter om betygskatalog (SKOLFS 2011:123)

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Västerbergslagens utbildningscentrum måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Se till att rektorn tar ansvar för att lärarna anpassar undervisningens uppläggning, innehåll och arbetsformer efter elevernas skiftande behov och förutsättningar.
- Se till att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen.

Motivering

Pedagogiskt ledarskap och systematiskt kvalitetsarbete

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Av läroplanen för gymnasieskolan, följer att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Det är rektorns ansvar att se till att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen och att detta arbete dokumenteras. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara de mål som finns för utbildningen i skollagen och andra föreskrifter (nationella mål). Att rektorn har ett särskilt ansvar för skolans resultat och för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen betonas även i läroplanen.

Enligt Skolverkets allmänna råd om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet (SKOLFS 2012:98) bör rektorn se till att dokumentationen av kvalitetsarbetet är tillräcklig för att ligga till grund för analys och beslut på enhetsnivå om prioriteringar av utvecklingsinsatser. Rektor ska också skapa rutiner och former för dokumentation som är effektiva och ändamålsenliga för enhetens kvalitetsarbete, samt sträva efter att dokumentationen ger en samlad bild av utbildningens kvalitet inom enheten.

Lärare ger vid intervjuer en splittrad bild av i vilken utsträckning rektorn leder och driver skolans pedagogiska arbete. De ger få exempel på hur rektorn genom beslut, åtgärder eller andra initiativ arbetar för att säkerställa att verksamheten inriktas mot de nationella målen och att undervisningen anpassas efter elevernas förutsättningar och behov. Lärare beskriver dock att rektorn tar upp skolövergripande frågor, exempelvis elevers trygghet och trivsel samt vikten av att ha möten kring elevärenden i ett tidigt skede. Samtidigt finns det lärare som efterlyser ett mer tydligt och samlat grepp kring verksamheten, "en samlad strategi" samt att de blir mer delaktiga i arbetet med verksamhetsplanerna.

Även representanter för elevhälsan uttrycker att det behövs en tydligare styrning och ledning av skolan, framförallt när det gäller strukturer för skolans arbete kring elever i behov av särskilt stöd. Elevhälsan menar dock att rektorn påbörjat ett viktigt arbete när det gäller dessa frågor (se området gällande Särskilt stöd).

Trots att skolan uppvisat låga resultat i flera avseenden ger lärare få exempel på hur de under ledning av rektorn har varit involverade i ett systematiskt kvalitetsarbete med utgångspunkt i dessa resultat. Lärare beskriver att de har en någorlunda bra bild av resultaten utifrån uppfattningar som "många elever klarade sig i samtliga ämnen". De har som exempel ingen tydlig bild av hur stor andel elever som avbryter sina gymnasiestudier. Av lärarintervjun framgår vidare att de inte heller varit involverade i gemensamma analyser av resultat som i sin tur lett till konkreta förändringar och anpassningar i undervisningen. Av den verksamhetsredogörelse som rektorn gjort i samband med tillsynen framgår att skolans kursutvärderingar är en viktig del i skolans kvalitetsarbete. Skolinspektionen får vid tillsynsbesöket ta del av exempel på sådana kursutvärderingar, vilket nämnts tidigare. Rektorn beskriver i intervjun att dessa används som underlag i samtal med lärarna. Detta är dock så pass nytt att rektorn ännu inte kan ge exempel på vad utvärderingarna har för effekt i verksamheten. Det finns således ingen systematik i att mer generellt analysera skolans resultat och använda dem genom att självkritiskt reflektera över undervisningen och ompröva den för att åstadkomma förbättrade kunskapsresultat. Bristen på systematisk analys och åtgärder för att utveckla utbildningen märks även i Årsredovisning 2012, vilket är ett gemensamt dokument för samtliga verksamheter inom VBU. Under avsnittet som gäller Smedenskolan finns inga kunskapsresultat och inte heller några analyser av hur väl skolan lyckas med sitt kunskapsuppdrag. Det är snarare en beskrivning av verksamheten samt en kort redogörelse av några framlyfta fokusområden för skolan. Vidare speglar redovisningen att kvalitetsarbetet inte är en gemensam angelägenhet för alla som arbetar i skolan. Även rektorn uttrycker att skolans kvalitetsarbete behöver utvecklas inom olika områden.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i rektorns pedagogiska ledarskap och i skolans systematiska kvalitetsarbete. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Västerbergslagens utbildningscentrum föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

2 kap. 9 §, 4 kap. 4-5 §§ skollagen, Lgy 11 2.6 Rektorns ansvar

Erbjudande av utbildning

Bedömning

Västerbergslagens utbildningscentrum måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Erbjudande av utbildning.

- Se till att eleverna erbjuds modersmålsundervisning i enlighet med författningarna.
- Ordna tillgång till samtliga föreskrivna kompetenser i elevhälsan i tillräcklig omfattning och använda kompetenserna i skolans förebyggande och hälsofrämjande arbete och i arbetet med att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

Motivering

Modersmålsundervisning

Enligt skollagen ska en elev som har en vårdnadshavare med annat modersmål än svenska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet. Enligt gymnasieförordningen är en huvudman skyldig att anordna modersmålsundervisning i ett språk endast om minst fem elever som ska erbjudas sådan undervisning och det finns lämplig lärare att tillgå.

Rektorn uppger att finns det flera elever som har annat modersmål än svenska och som inte erbjuds undervisning i sitt modersmål, trots att de önskar detta och har rätt till det. Enligt rektorn gäller det främst undervisning i somaliska och thailändska. Vid tiden för tillsynsbesöket finns det, enligt rektorn, inga lärare som kan undervisa i de språk som efterfrågas.

Elevhälsa

Av skollagen framgår att det för eleverna ska finnas en elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska psykosociala och specialpedagogiska insatser. Vidare framgår det av skollagen att elevhälsan främst ska vara förebyggande och hälsofrämjande och att elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 276) betonas att arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper i skolan. Det anges även att elevhälsan har ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling. De mer generellt inriktade uppgifterna, där elevhälsans medverkan är viktig, rör bl.a. elevernas arbetsmiljö och skolans värdegrund.

Av intervjuer med rektorn och representanter för elevhälsan framgår att Smedenskolan saknar en elevhälsa med alla de funktioner som skollagen kräver. De uppger att det finns specialpedagogisk kompetens, skolsköterska, skolläkare och kurator men att skolan i praktiken inte erbjuder skolpsykolog. Enligt rek-

torn och representanter för elevhälsan kan psykologtjänst köpas in men att det är mycket ovanligt att detta sker. Elevhälsan nämner som exempel att det vore önskvärt om det fanns en skolpsykolog som i ett förebyggande arbete kunde ha handledning med lärare. Representanter för elevhälsan beskriver att skolsköterskans arbete främst är inriktat på så kallade elevhälsosamtal, att kuratorn har enskilda samtal med elever och att specialläraren har undervisning med elever och gör pedagogiska utredningar. Enligt representanter för elevhälsan och rektorn har skolan helt nyligen börjat med gemensamma möten i elevhälso-teamet, som äger rum ungefär var tredje vecka. Vid dessa möten deltar rektorn, skolsköterska och specialläraren, däremot inte kuratorn. Lärare kan också delta om det finns behov av detta. Representanter för elevhälsan uttrycker att det är bra med den nya rutinen att ha gemensamma möten men de uppger att det dock inte är tillräckligt. De menar att det saknas en tydlig struktur för elevhälsans arbete och det är inte heller tydligt vad som förväntas av dem i såväl det enskilda som i det gemensamma arbetet. De uttrycker vidare att de endast till viss del kan bidra i ett förebyggande och hälsofrämjande arbete för att stödja elevernas utveckling mot målen. Rektorn bekräftar detta och uttrycker att elevhälsans arbete behöver utvecklas.

Av intervjuer med lärare, rektorn samt representanter för elevhälsan framgår att skolan har många elever som av olika skäl har svårigheter att tillgodogöra sig undervisningen. Som konstaterats tidigare i beslutet finns även brister i skolans arbete med anpassning av undervisningen och i arbetet med särskilt stöd. Mot bakgrund av detta samt att en stor andel elever inte når lägst godkänt betyg i alla kurser uppfylls elevhälsans funktion att arbeta förebyggande endast delvis vid skolan.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister när det gäller elevernas tillgång till modersmålsundervisning. Utredningen visar vidare att skolan inte har tillgång till samtliga föreskrivna kompetenser i elevhälsan i tillräcklig omfattning samt att ett förebyggande och hälsofrämjande elevhälsoarbete endast uppfylls delvis. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Västerbergslagens utbildningscentrum föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

2 kap. 25 §, 15 kap. 19 § skollagen

Omfattning, innehåll och resurstillgång

Bedömning

Västerbergslagens utbildningscentrum måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Omfattning, innehåll och resurstillgång.

- Rektorn ska besluta om förläggningen av kurser till arbetsplatser och om hur fördelningen av denna förläggning ska göras över läsåren.
- Se till att det upprättas en individuell studieplan för varje elev som motsvarar författningarnas krav.
- Se till att det för varje introduktionsprogram finns en plan för utbildningen som visar utbildningens syfte, längd och huvudsakliga innehåll.

Motivering

Beslut om förläggning av kurser

Rektorn ska, enligt gymnasieförordningen, besluta om hur hela eller delar av kurser ska förläggas till arbetsplatser och om hur fördelningen över läsåren ska göras.

Av intervju med rektorn och dokumentstudier framgår att rektorn vid Smedenskolan inte har fattat beslut om hur hela eller delar av kurser ska förläggas till arbetsplatser och därmed inte heller om hur kurserna ska fördelas över läsåren.

Individuell studieplan

Enligt skollagen ska det för varje elev finnas en individuell studieplan. Av gymnasieförordningen framgår att studieplanen ska innehålla uppgifter om elevens studieväg och om de val av kurser eleven har gjort. Av studieplanen ska det också framgå om eleven följer ett fullständigt, utökat eller reducerat program. Om eleven följer ett utökat program skall det framgå vilka kurser som ingår i elevens fullständiga program och vilka kurser som ligger utanför det fullständiga programmet.

Skolinspektionen har tagit del av ett urval av individuella studieplaner och i dessa konstaterat oklarheter och brister. I studieplaner för elever på introduktionsprogram framgår inte det korrekta namnet på skolan, utan där står istället Högbergsskolan. Vidare framgår det inte heller tydligt vilka grundskoleämnen berörda elever läser.

Vidare beskriver både rektorn och studie- och yrkesvägledaren att det funnits stora brister överlag i de individuella studieplanerna. Exempelvis har många studieplaner innehållit alltför många poäng och kurser som inte ingått i elevers utbildning. Rektorn förklarar problemet med att det finns brister i VBU:s administrativa stöd när det gäller detta. Ett stort arbete har dock genomförts på skolan för att komma tillrätta med problemen och flertalet individuella studieplaner uppges numera vara korrekta, enligt rektorn. Han menar dock att 5-10 procent av planerna fortfarande har vissa brister när det gäller programfördjupningen och att detta kommer avhjälpas inom kort. Skolinspektionen vill i detta sammanhang poängtera att det i intervjuer med elever framkommer en oro när

det gäller planeringen av deras utbildning. Som exempel finns det elever som uttrycker att de får olika budskap om vilka kurser de ska läsa. Det framkommer även uppfattningar som att det är otydligt vad man kan göra efter gymnasieutbildningen.

Plan för utbildningen på introduktionsprogram

Skollagen anger att utbildningen på ett introduktionsprogram ska följa en plan för utbildningen som beslutas av huvudmannen. En elev som har påbörjat ett introduktionsprogram har rätt att fullfölja utbildningen hos huvudmannen enligt den plan som gällde när utbildningen inleddes. I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 805) anges att planen ska ange utbildningens syfte, längd och huvudsakliga innehåll.

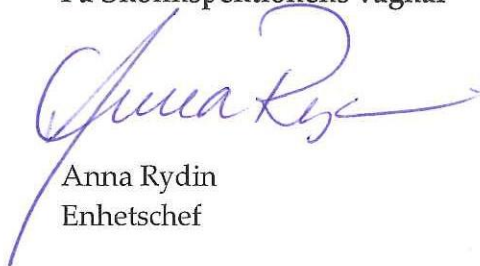
Vid Smedenskolan finns det elever som går introduktionsprogram. Rektor uppger i intervjun att det inte finns några planer för utbildningen när det gäller elever på introduktionsprogram.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i innehållet och omfattningen av den utbildning som ges vid skolan. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Västerbergslagens utbildningscentrum föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

16 kap. 25 §§, 17 kap. 7 § skollagen, 1 kap. 7 §, 4 kap. 12 § gymnasieförordningen

På Skolinspektionens vägnar

Anna Rydin
Enhetschef

Åsa Rehnberg
Undervisningsråd

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.